



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان، ایران  
International Conference on Comparative Education  
Kashan University, Iran



## بررسی تطبیقی آموزش و پرورش در ایران و ژاپن

### سنجش علمی و تضمین کیفیت آموزش

اسداله بابایی فرد<sup>۱\*</sup>، ندا خداکرمیان گیلان<sup>۲</sup>

#### چکیده

در این مقاله به بررسی تطبیقی آموزش و پرورش کشور ایران و کشور ژاپن پرداخته می‌شود. برای نیل به این هدف از روش کتابخانه‌ای - اسنادی استفاده شده و با استفاده از اسناد، مدارک و کتب اطلاعات این پژوهش به دست آمده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آموزش و پرورش تطبیقی به مقایسه یا تطبیق بین رویدادهای آموزشی داخل نظام آموزش و پرورش می‌پردازد یا در سطح وسیع‌تری ویژگی‌های گوناگون یک نظام تربیتی با نظام‌های تربیتی کشورهای دیگر مقایسه می‌شود. آموزش و پرورش کشورهای مختلف به جنبه‌های شناختی، عاطفی و مهارتی به صورت توأم توجه می‌کند. داده‌های آماری نشان می‌دهند که آموزش و پرورش ژاپن بیشترین بازدهی را در بخش‌های مختلف به دست آورده است. کشورهای توسعه‌یافته، مانند ژاپن، بیش‌ترین مقدار ضریب تأثیرگذاری آموزش عمومی در توسعه‌ی آموزش دارند. این بدان معنا است که کوچک‌ترین اثر در سطح سواد این کشورها تأثیر بیشتری را بر شاخص توسعه دارد. در مقابل، در کشوری مثل ایران، این ضریب دارای مقدار کمی است و افزایش در سطح سواد روند توسعه با افزایش مناسبی مواجه نبوده است. بنابراین، کشور ژاپن در مقایسه با کشور ایران از سطح بالاتری از آموزش و پرورش برخوردار است. مطالعات تطبیقی در زمینه‌ی آموزش و پرورش با بهره‌گیری از اطلاعات و تجارب کسب شده در جوامع دیگر به برنامه‌ریزان و طراحان برنامه‌های آموزشی این امکان را می‌دهد تا گام‌های سنجیده در زمینه‌ی آموزش و پرورش برداشته، و با آگاهی از تدابیری که دیگران در جهت حل و فصل امور آموزش و پرورش خویش داشته‌اند، نسبت به تدوین طرح‌های منطقی و سنجیده به منظور پیشرفت و توسعه‌ی کمی و کیفی آموزش و پرورش اقدام کنند.

**واژگان کلیدی:** آموزش و پرورش تطبیقی، ژاپن، ایران، آموزش.

۱. دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه کاشان، شماره: 09123134374، کدپستی: 8731753153 (Email: babaiefardm@gmail.com).  
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات فرهنگی، دانشگاه کاشان (n.khodakaramian.g@gmail.com).



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



## 1. مقدمه و طرح مسئله

آموزش و پرورش<sup>1</sup> در بدو تولد انسان شروع شده و تا لحظه‌ی مرگ به طور عمد یا غیرعمد در موقعیت‌ها و زمان‌های مختلف در زندگی انسان وجود دارد. نظام آموزش و پرورش کنونی، که شکل جهانی به خود گرفته است، محصول تفکر یک نفر و در زمان خاص نیست، بلکه روندی است که مراحل متعدد را طی کرده و اکنون به صورت یک الگوی جهانی درآمده است (گلشن فومنی، 1384: 37). آنچه ساختار نظام‌های آموزشی را تعیین می‌کند، صرفاً محصول نیروی اقتصادی نیست، بلکه آمیزه‌ای از علایق و منافع مختلف است (شارع‌پور، 1387: 109).

اصطلاح آموزش و پرورش دو معنای مختلف دارد: یکی به معنای تربیت یا پرورش صفات خوب و مطلوب است و دیگری بیان‌کننده‌ی افزایش سطح اطلاعات و معلومات در مقیاس ملی، یعنی آموزش عمومی، است (توسلی، 1387: 17). تمایل نظام‌های آموزشی به سیاست‌های متمرکز یا غیرمتمرکز آموزشی به لحاظ مدیریت آموزشی، توزیع برنامه‌ی درسی، برنامه‌ریزی آموزشی و سیاست‌گذاری، تأثیر قابل توجهی بر بازدهی افراد دارند. این تمرکززدایی از نظام‌های آموزشی به منظور بهبود بازدهی آموزشی و ارتقای استانداردهای آموزشی صورت می‌گیرد (چلبی، 1385: 12). آموزش و پرورش تطبیقی<sup>2</sup> یکی از شاخه‌های دانش تعلیم و تربیت یا علوم تربیتی است که به مطالعه‌ی نظام‌های مختلف آموزش و پرورش کشورها پرداخته، شباهت‌ها و تفاوت‌هایی را که میان عوامل این نظام‌های آموزشی وجود دارند، مورد تطبیق و مقایسه قرار می‌دهد. این رشته‌ی علوم تربیتی، از طریق جست‌وجوی راه‌حل مسائل تعلیم و تربیت در سطح جهانی، به کشورها کمک می‌کند تا بتوانند مسائل آموزش و پرورش خود را بهبود بخشیده و همان اشتباهاتی را که دیگران داشته‌اند، تکرار نمایند. در تعریف آموزش و پرورش تطبیقی می‌توان گفت علمی است که در ارتباط با زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در جوامع مختلف در پی جستجو و تحلیل و تفسیر شباهت‌ها و تفاوت‌ها است که در میان رویدادهای آموزشی و پرورشی این جوامع وجود دارد (خوی، 1398: 7). عمدتاً کشورهای پیشرفته بیشترین هزینه‌ها را به آموزش عمومی (پیش‌دستانی و ابتدایی) اختصاص می‌دهند؛ در حالی که در کشورهای در حال توسعه بیشترین هزینه‌ها را به مصرف آموزش عالی می‌رسانند. در هر صورت، نقش آموزش و پرورش در رشد و توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی بسیار مؤثر بوده است و در این زمینه مطالعات زیادی نیز صورت گرفته و پیرامون نقش نیروی انسانی آموزش‌دیده در توسعه‌ی اقتصادی،

1. Education  
3. Adaptive Education



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



هزینه‌های آموزش و پرورش ، بهره‌دهی سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای به وجود آورده است (پرنده و احمدی، 1396: 3). در گذشته کانون تمرکز اصلاحات بر تغییر و نوآوری سراسری به ویژه در نظام آموزش و پرورش بوده است. آموزش و پرورش باید بتواند پاسخگوی نیازهای افراد در سطح آموزشی گوناگون باشد. از این رو، کشورها در رقابت تنگاتنگ با یکدیگر در به دست آوردن تفوق و برتری در آموزش و پرورش هستند و تلاش می‌کنند بتوانند برتری کشورشان را در سطح ملی و جهانی حفظ کنند (ایزری و یزدخواستی، 1385: 2). ارتقای کیفیت آموزش هدف متعالی نظام‌های آموزشی است. آموزش و پرورش مناسب مهم‌ترین عامل در رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است (برین<sup>1</sup>، 2007).

آموزش و پرورش یکی از زیرساخت‌های اصلی هر جامعه‌ای محسوب شده و در جهت رشد، توسعه و پیشرفت شهروندان نقش مؤثری دارد. علوم مختلف در تعیین جایگاه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی یک جامعه نقش مؤثری دارند؛ از این رو، امروزه آموزش علوم و نیز لزوم همگانی کردن آن اهمیت بسیاری یافته است. آموزش علوم و تکنولوژی یکی از پایه‌های اساسی آموزش و پرورش است که تأثیر مستقیم آن در زندگی افراد انکارناپذیر است. بنابراین، آموزش و پرورش به عنوان ایفاکننده نقش آموزش، ابزاری است یک سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. هر کشوری در آموزش و پرورش، اهداف آموزشی مشخصی را دنبال می‌کند. داده‌های موجود نشان می‌دهند که از لحاظ اهداف دانشی، تفاوت زیادی بین ایران و کشورهای توسعه‌یافته، مانند ژاپن، وجود داشته و به لحاظ تحقق اهداف مهارتی و نگرشی، تفاوت معناداری بین وضعیت ایران و کشور ژاپن دیده می‌شود. در مدارس ایران به علت عدم پرداختن به فعالیت‌های عملی، آزمایش و نیز آموزش رویکردهای فرایندی، دانش‌آموزان در بخش اهداف مهارتی و نگرشی دارای ضعف هستند. در این راستا، باید گفت سیاست‌های آموزشی یک کشور بیان‌گر نوع نگرش مسئولان، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی آن کشور بوده و میزان اهمیت علوم، توجه به اصطلاحات آموزشی و استفاده از رویکردهای نوین در آموزش علوم را در آن کشور است. این پژوهش درصدد آن است که با استفاده از روش کتابخانه‌ای - اسنادی، به مقایسه و تطبیق نظام آموزشی ایران و ژاپن بپردازد.

---

1. Brian



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



## 2. پیشینه‌ی تحقیق

پژوهش‌های بسیاری در زمینه‌ی آموزش و پرورش تطبیقی بین کشورهای مختلف صورت گرفته است؛ اما در رابطه با نظام آموزشی ژاپن و ایران پژوهش‌های محدودی صورت گرفته است. از معدود کارهای انجام شده در این زمینه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

تارکمن<sup>1</sup> پژوهشی با عنوان *مقالات آموزش مقایسه‌ای در مجله‌ی آموزش و پرورش بین سال‌های 1938-1918* در سال 2017 انجام داده است. بر اساس نتایج این پژوهش، آموزش در ترکیه یکی از زیرشاخه‌های علوم آموزشی است که به بررسی و تحول در روند تاریخی مناطق مورد مطالعه، از جمله در حوزه‌ی علوم آموزشی، پرداخته است. توجه به توسعه‌ی مطالعات آموزش مقایسه‌ای در تاریخ آموزش ترکیه مهم بوده و امروزه نیز در آموزش و پرورش ترکیه به این موضوع توجه جدی داشته است. در پژوهش مذکور، بررسی مقالات منبع مهمی برای بررسی تاریخ آموزش ترکیه بوده است و این امر برای درک سیستم توسعه‌ی آموزش ترکیه بسیار مهم تلقی شده است. مجلات، منعکس کننده‌ی خصوصیات اجتماعی و فرهنگی دوره‌ای هستند که در آن زمان منتشر شده‌اند و توسط مدرسین مورد استفاده قرار گرفته‌اند. براساس داده‌های پژوهش مذکور، در این نشریات مطالعاتی و داده‌هایی وجود دارند که باعث روشن شدن وضعیت کنونی آموزش و پرورش در ترکیه می‌شوند؛ اطلاعات و داده‌هایی که به تحکیم فلسفه‌ی آموزشی ترکیه‌ی کنونی کمک فراوانی کرده است. در پژوهش مذکور، طبقه‌بندی مجلات، کار ارزشیابی آن‌ها را آسان‌تر کرده است. مهم‌ترین نکته‌ی مشترک این مجلات این است که آن‌ها توسط مربیان مهم در همان حوزه منتشر شده‌اند؛ و دوم این که اعضای هیئت تحریریه عمدتاً از معلمان تشکیل شده‌اند.

همچنین پژوهشی در حوزه‌ی آموزش و پرورش تطبیقی (مقایسه‌ای) توسط دید و بسکنب (2011) با عنوان *مبانی نظری آموزش مقایسه‌ای و پیشنهاد یک مدل: شورای آموزش مقایسه‌ای در آموزش ترکیه* انجام شده است. نتایج آن از طریق بررسی داده‌های موجود به دست آمده است. در این مطالعه ابتدا به بررسی مقایسه‌ای آموزش و پرورش ترکیه با دیگر کشورها پرداخته شده و اطلاعات مختصری از مطالعات آموزش مقایسه‌ای به دست آمده است. همچنین، پژوهش مذکور با ارائه‌ی جزئیات تفصیلی در مورد برخی از مرکز مهم آموزش و پرورش ترکیه، آموزش و پرورش در این مراکز با برخی مراکز آموزشی دیگر جوامع به صورت مقایسه‌ای بررسی شده است.

1. Turkman



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



مارگو (2010) مقاله‌ای تحت عنوان *آموزش مقایسه‌ای در آموزش معلمان ابتدایی در ایرلند و آفریقای جنوبی* انجام داده‌است که در آن نشان می‌دهد آموزش تطبیقی به عنوان یک موضوع یا دوره درسی در زمینه آموزش معلمان، عمدتاً در ایرلند، برخی از کشورهای آفریقایی و اروپای شرقی و چند کالج در ایرلند، انگلیس و چند دانشگاه در ایالت متحده، کانادا، اروپای غربی، آمریکای لاتین و استرالیا تدریس شد. این تحقیق تجربیات دانشجویان ایرلندی و آفریقای جنوبی را از دوره‌های آموزش نشان داده است. در این پژوهش مقایسه‌ای در روش آموزش معلمان و به تصویر کشیدن پیش زمینه متنی آفریقای جنوبی و ایرلند و خلاصه‌ای از دوره انتظارات دانش‌آموزان نشان داده شده است. بنابراین سه یافته از این مطالعه پدید آمد: اول، نقش ارزشمند آموزش و پرورش تطبیقی در آموزش معلمان است. دوم، نقش عوامل زمینه‌ای در تعیین اهمیت آموزش مقایسه‌ای در آموزش معلمان است. سوم، محوریت مشتری (یعنی دانش‌آموزان) برای آینده آموزش مقایسه‌ای در آموزش معلمان نقش مهمی داشته است.

قلتاش و همکاران (1396) با عنوان *آموزش و پرورش تطبیقی ایران، انگلستان و ژاپن* انجام دادند به بررسی ریشه‌های پیشرفت کشور انگلستان و ژاپن در مقایسه با ایران پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد: که آموزش و پرورش یکی از نهادهای اصلی جامعه است و راز موفقیت و پیشرفت آینده یک کشور بوده که تعلیم و تربیت و پرورش انسان مطلوب را برای جامعه فراهم ساخته است و پیشرفت آینده جامعه را در بر دارد. برای ساختن انسان مطلوب به یک نظام کارآمدی نیاز است که ساختار آن اعم از مواد درسی، دانش‌آموز، معلم، وسایل آموزشی، فضا و ... و ارتباط آن‌ها با یکدیگر در نظر گرفته شود، تا اهداف مورد نظر تحقق یابد. مبحث آموزش و پرورش مخصوصاً در مقطع ابتدایی از مهم‌ترین مسائلی است که سطح علمی و پیشرفت کشورها را در جهان تعیین می‌کند و کشور ما از این قاعده مستثنی نیست، لذا توجه و عدم توجه به این مقوله می‌تواند موفقیت هر کشور را در جهان تحت تاثیر قرار دهد. بنابراین لازم است برنامه‌ریزان، مسئولان آموزشی و معلمان الزامات و مقتضیات زندگی آینده را بشناسند تا بتوانند دانش و بینش لازم را در کودکان و نوجوانان به خصوص در دوره ابتدایی ایجاد کنند و آن را از نظر علمی و اخلاقی پرورش دهند، در راستای این سیاست، تشخیص ویژگی‌های آموزش و پرورش کارا و موثر در جامعه امروز از اهمیت خاصی برخوردار است.

مهتر پور و سالاری (1395) در مقاله‌ای تحت عنوان *تحلیل و بررسی آموزش و پرورش ژاپن و ایران* به بررسی نظام آموزشی و تحقیقاتی نسبتاً راکد و ناپویا بوده است. در این پژوهش از روش توصیفی - مقایسه‌ای



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان، ایران  
International Conference on Comparative Education  
Kashan University, Iran



استفاده شده و به توصیف و بیان وضع موجود آموزش و پرورش در کشورهای ایران و ژاپن پرداخته شده است. جامعه مورد مطالعه در این مقاله کتابها و تارنمایهای اینترنتی در رابطه با نظام آموزشی ایران و ژاپن می باشد. نتایج تحقیق نشان داده است که با وجود بهره مند بودن از منابع انسانی مستعد و داشتن استعدادها و ویژه در بین مردم جهان، دارا بودن منابع طبیعی گسترده (از قبیل معادن، نفت، گاز و کشاورزی)، تنوع آب و هوایی، گذشته درخشان علمی، کشور ایران از بسیاری از کشورهای عصر حاضر در زمینه توسعه صنعتی و رفع نیازهای کشور حرکت لازم را نکرده و در فراهم آوردن نیازهای کشور حرکت لازم را نکرده و در فراهم آوردن نیازهای مردم ایران تا حدودی ناتوان بوده است.

همچنین افتخاری (1397) در مقاله ای تحت عنوان **ساختار آموزش و پرورش ژاپن و ویژگی های آموزش و پرورش کارا و اثر بخش ژاپن** به بررسی ساختار آموزش و پرورش ژاپن و کارایی و اثر بخشی ژاپن پرداخته است. نتیجه این پژوهش نشان داده است که مهم ترین چالش در آموزش و پرورش در هزاره سوم، سیاست تغییر و تبدیل است. تبدیل نظام آموزشی فعلی به آموزش و پرورش کارا و اثر بخش، به همان اندازه که اهمیت دارد، عملی خطیر است. نظام آموزشی کارا و اثر بخش، نظامی است که با اهداف نهایی و نیازهای واقعی جامعه تناسب داشته و توانایی آماده سازی نسل جوان را برای نیل به اهداف دارا باشد. اگر مسئولین برنامه ریزی در همه ی سازمانها و موسسات کشور، وظیفه ی خود را به نحو احسن انجام دهند و بهترین برنامه ها را برای رفع مشکلات و پیشرفت در جهت مطلوب تدوین کنند و برای آنها بودجه کافی نیز در اختیار داشته باشند، اما نیروی انسانی لازم برای اجرای برنامه ها از قبل تامین و تربیت نشده باشد، کاری از پیش نخواهد رفت و قدمی برداشته نخواهد شد. در این راستا، رعایت اصولی از قبیل هماهنگی نظام آموزش با نیازها و برنامه ریزی های توسعه و پیش بینی برای تربیت معلم مجرب و متبحر، امری بدیهی است. استفاده از برنامه ریزی استراتژیک، کاربردی کردن نتایج و مطالعه و تحقیق در جهت استفاده از تجربیات سایر کشورهای جهان و کاربردی کردن نتایج حاصل از آن، تمرکز زدایی در نظام آموزشی، تغییر و اصلاح محیط های آموزشی با توجه به تحولات جدید، عنایت به فراگیران و حضور فعال آنان در عرصه ی فعالیت های یاددهی - یادگیری به عنوان یکی از اهداف اصلی سیستم آموزشی از جمله ویژگی های آموزش و پرورش کارا و اثر بخش محسوب می شود.

ابراهیمی مقدم و خوش چهره در پژوهشی (1395) تحت عنوان **بررسی تطبیقی آموزش و پرورش کشورهای توسعه و در حال توسعه** انجام دادند به بررسی ویژگی های کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



توسعه و بررسی چالش‌های آموزشی عصر جدید را در این کشورها بررسی نمودند. هدف اصلی در این مقاله این است که آموزش و پرورش در ایران و کشورهای منتخب را بررسی نموده و شاخص‌های اقتصادی در این کشورها را به صورت تطبیقی مقایسه شوند. نتایج این پژوهش نشان داده است که کیفیت آموزش و پرورش همواره از جمله دغدغه‌های اصلی نظام‌های آموزش و پرورش در اغلب کشورهای دنیا بوده است. نقش سرمایه انسانی در توسعه اقتصادی، رشد بهره‌وری، نوآوری به‌طور روز افزونی مورد تاکید قرار گرفته و از این طریق، اختصاص یارانه یا سوبسید دولتی برای آموزش، مهارت‌آموزی و آموزش حین کار توجیه می‌شود. در این پژوهش سعی شده است که ضمن معرفی ویژگی‌های کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه، چالش‌های آموزشی در این کشورها مورد بررسی قرار گیرد.

با بررسی تمام تحقیقات انجام شده در حیطه موضوع تحقیق نشان داده شده است که کیفیت آموزش و پرورش یکی از دغدغه‌های این نظام بوده است. و تمرکززدایی و تغییر و اصلاح آموزشی با توجه به تحولات جدید به عنوان یکی از اهداف آموزش و پرورش به شمار آمده است. آموزش و پرورش تطبیقی را می‌توان یک نظام تحقیقی دانست که ما را به منظور دستیابی به شناخت جدید در زمینه‌ی تئوریک و عملی از طریق مقایسه‌ی دو یا چند سیستم تربیتی در کشورها و مناطق گوناگون و یا ادوار تاریخی متفاوت مورد بررسی قرار داد. مبحث آموزش و پرورش خصوصاً در مقطع ابتدایی از مسائل مهم به شمار آمده است.

### 3. مبانی نظری

نظام آموزشی هر کشور، بهترین ابزار ایجاد تغییرات اجتماعی همه‌جانبه و محقق نمودن خط مشی‌ای اقتصادی، سیاسی و فرهنگی و همین‌طور تحقق آرمان‌های در سند چشم‌انداز کشور است. پیشرفت‌های نظام آموزشی ژاپن در چند سال اخیر موجب حیرت و حسرت جهانیان و مورد توجه کارشناسان و کارگزاران آموزشی کشورها قرار گرفته است. هدف از مطالعه آموزش و پرورش تطبیقی شناسایی، تحلیل و مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌های پدیده‌های تربیتی در داخل یک نظام آموزشی و یا میان نظام‌های آموزش و پرورش کشورهای مختلف جهان با توجه به عوامل اجتماعی، مذهبی، اقتصادی، سیاسی مؤثر در تشکل و پیدایش آن‌ها است.



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



### 1-3. آموزش و پرورش تطبیقی

اصطلاح آموزش و پرورش تطبیقی را نخستین بار مارک آنتوان ژولین<sup>1</sup> در سال 1817 با انتشار طرح و نظرات اولیه اثری درباره آموزش و پرورش تطبیقی مطرح کرد. او برای جمع‌آوری اطلاعات از مدارس و آموزشگاه‌های ایتالیا، آلمان و سوئیس از پرسشنامه‌ای با 146 سوال استفاده کرده است. سوالات این پرسشنامه در زمینه سن مدرسه رفتن و شیوه تربیت می‌باشد. او معتقد بود که ابتدا باید وسیله‌ای ابداع کرد که به کمک آن بتوان اطلاعات لازم را جمع‌آوری کرد. موضوع مقایسه نیز تجزیه و تحلیل و توضیح شباهت‌ها و تفاوت‌های بین دو پدیده یا دو نهاد است. طبیعی است که تفاوت‌ها و شباهت‌ها باید با موضوعات مورد نظر مربوط بوده، در متن آن‌ها قرار داده شود. از این رو عیب اصطلاح «تعلیم و تربیت» این است که مقایسه را به رویدادهای آموزش محدود می‌کند (ابراهیمی مقدم و خوش‌چهره، 1395: 177). مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش زیر بنای هرگونه برنامه‌ریزی جامع و درازدست محسوب می‌شود. محققى به نام هرمان کن بوئر دست به انتشار مجله آموزش و پرورش تطبیقی به سه دلیل زد و در ایجاد انجمن بین المللی تعلیم و تربیت همت گماشت. هدف این موسسه ترویج صلح جهانی و برقراری تفاهم بین المللی از طریق انتشار اطلاعات درباره نظام‌های تربیتی کشورهای مختلف جهان در زمینه نوآوری آموزشی باید تحقیق، اقدام، به کارگیری کرد. آموزش و پرورش تطبیقی در سال 1956 در نیویورک یکی از مراکز علمی مطالعات تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش است (آقازاده، 1379: 56).

آموزش و پرورش تطبیقی دارای چهار سیر تاریخی است: دوره‌ی اول: ابتدایی‌ترین مطالعات در زمینه تعلیم و تربیت را می‌توان در آثار، سفرنامه‌ها و گزارش‌های سیاحان و جهانگردان ایام گذشته به دست آورد. انگیزه‌ی آنها صرفاً دستیابی اطلاعات در زمینه تعلیم و تربیت جوامع نبوده، بلکه مسافرت آنان جنبه سیاسی، مذهبی و تجاری داشته است و به عنوان نمایندگان و سفراء، از طرف دولت متبوع خود حامل پیام‌های در جهت گسترش روابط دیپلماسی، تجاری و ... با کشورهای مورد بازدید بوده‌اند. در بین این گزارش‌ها اطلاعات جسته و گریخته در زمینه نوع تعلیم و تربیت به دست می‌آمد. دوره‌ی دوم؛ در این دوره مطالعات تطبیقی منحصر به انتشار آمار و اطلاعات کمی بوده و دفتر بین المللی تعلیم و تربیت نقش اساسی و موثری در جمع‌آوری و انتشار این‌گونه اطلاعات داشته است. دوره‌ی سوم؛ پس از پایان جنگ جهانی دوم بسیاری از دولتمردان به این نتیجه رسیدند که صلح جهانی بدون

1. Mark Antoine Julien





انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



مهیا کردن آموزش و پرورش مناسب برای توده مردمی که گرفتار جهل و بیسوادی، بیماری و خرافه پرستی هستند و از نعمت تعلیم و تربیت محرومند، امکان پذیر نخواهد شد. مطالعات تطبیقی این دوره عمدتاً منحصر به انتشار آمار و اطلاعات کمی بود که به یاری آمار و اطلاعات جمع‌آوری شده در سازمان‌های بین‌المللی از جمله دفتر بین‌الملل تعلیم و تربیت و یونسکو انجام گرفته است. دوره‌ی چهارم؛ میشل سدار با انتشار مقاله‌ای در سال 1900 تحت عنوان چگونه و به چه میزان می‌توان از تجارب علمی کشورهای دیگر در زمینه آموزش و پرورش بهره گرفت و با بیان اینکه نهاد تعلیم و تربیت به عنوان نهاد اجتماعی جز لاینفک جامعه است، نتیجه گیری کرد که برای بررسی آن باید این نهاد را در کنار دیگر نهادهای اجتماعی در نظر گرفت (آقازاده، 1383). تکوین و تکامل آموزش و پرورش تطبیقی در ابتدا کند بود. در خلال قرن نوزدهم، این دانش به جای آن که آموزش و پرورش «تطبیقی» باشد، عمدتاً جنبه‌ی مطالعه‌ی آموزش و پرورش کشورهای خارج را در بر می‌گرفت. اولین مفاهیم نظری این علم در قرن بیستم به وسیله آرنولد، سدار، کندل، هنس و اشنايدر به وجود آمد. این مفاهیم بر این پایه‌ی نظری قرار داشتند که شکل‌گیری نظام‌های آموزش و پرورش به وسیله تعدادی از نیروهای مشخص، یا عواملی چون عوامل: طبیعی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مخصوصاً آنچه که شخصیت ملی می‌توان نامید، انجام می‌گیرد. اکنون آموزش و پرورش تطبیقی تلاش می‌کند تا اصولاً یک رشته علمی جهانی شود و از نگرش‌های نژادگرایی، قوم‌مداری و ملی‌گرایی‌های یابد؛ تا محتملاً بتواند قوانین حاکم بر روابط میان آموزش و پرورش و جامعه را در انواع مختلف ساخت‌های اجتماعی و در زمان‌های مختلف از تاریخ انسان‌ها کشف کند (خوی، 1398: 8-9).

## 2-3. رویکردهای آموزش و پرورش تطبیقی

- رویکرد خصلت ملی: این رویکرد، مدعی است که آموزش و پرورش هر ملتی، محصول تاریخ آن ملت است و با مطالعه تعلیم و تربیت هر ملتی می‌توان خصلت ملی آن ملت را تشخیص داد. از بنیان‌گذاران این الگو می‌توان مایکل سدلر را نام برد. سدلر معتقد است نباید نیروهای سیاسی، فرهنگی و اجتماعی که حاکم بر نظام مدرسه‌ای هستند را از یاد ببریم زیرا که نهاد آموزش و پرورش زاینده سیاست و فرهنگ یک کشور می‌باشد و آینه‌ی تمام‌نمای ویژگی‌های کلی یک ملت است.



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



- رویکرد تاریخی- فلسفی: این رویکرد در نیمه اول قرن بیستم مورد توجه قرار گرفته این نظریه معتقد است دانشمند تطبیقی باید به دنبال شناسایی آن قسم عوامل تاریخی فلسفی و فرهنگی باشد که زیر بنای نظام آموزشی یک جامعه را تشکیل می دهد از جمله دانشمندان آن را می توان اسحاق کندل و اشنایدر را نام برد نظر آنها رویکرد تطبیقی نخست باید آن دسته از عوامل فرهنگی و معنوی غیر ملموس و نامرئی که زیر بنای یک نظام آموزشی را تشکیل می دهند بررسی کند. طرفداران این رویکرد بر این باورند که پژوهشگر تطبیقی باید به دنبال شناسایی و کشف آن قسم عوامل تاریخی، فلسفی و فرهنگی باشد که زیر بنای نظام آموزشی یک جامعه را تشکیل می دهند.

- رویکرد علوم اجتماعی: در این میان، سه نظریه معروف در قلمرو علوم اجتماعی یعنی ساختار - کارکردی، تکاملی و تجدد بیش از سایر نظریه‌های علوم اجتماعی پژوهشگران حوزه آموزش و پرورش تطبیقی را تحت تاثیر قرار داده بود. این سوال در برابر دانشمندان تطبیقی قرار گرفته که آموزش پرورش تطبیقی آیا یک روش است یا یک محتوا؟ آن‌ها سعی کردند آموزش و پرورش تطبیقی را روش معرفی کنند تا محتوا، سه الگوی اصلی این رویکرد: کارکردگرایی، تکاملی و تجدد هستند. دانشمندان با این روش ها می توانند به بررسی جوامع بپردازند اگشتاین جورج بردی برایان هولمز و ادموند کینگ را می توان از این تفکر نام برد.

- رویکرد اقتصادی: تعلیم و تربیت نوعی سرمایه گذاری سود بخش است که منجر به پیشرفت فرد و رشد اقتصادی جامعه می‌شود و گروه‌های محروم جامعه به مدد دست‌یابی به فرصت‌های تحصیلی می‌توانند به تحرک اجتماعی نایل آیند از این رو، وجود چنین دیدگاه‌هایی در خصوص آموزش و پرورش در توسعه اقتصادی موجب شده بود که برخی از پژوهشگران رابطه بین توسعه اقتصادی را با آموزش و پرورش در یک مقیاس بین المللی مورد مطالعه قرار دهند. آموزش عمومی آموزش همگانی آموزش زنان تخصیص منابع مالی از مسائلی است که مورد بررسی و مطالعه در این روش قرار می گیرد.

- رویکرد وابستگی: طرفداران نظریه وابستگی در آموزش و پرورش تطبیقی در جریان مطالعات خود درصدد بودند تا وابستگی آموزشی و فرهنگی برخی جوامع را به جوامع دیگر مورد تحقیق قرار دهند. نظریه ای است که در اقتصاد مطرح شد راجع به موانع رشد کشورهای فقیر جهان است این نظریه به عاریه گرفته شده است از بحث وابستگی های اقتصادی و فرهنگی و تعیین آن در آموزش و پرورش استعمار و به روایتی استعمار فرهنگی بحث می کند از دانشمندان آن مارتین کارنوی می‌توان نام برد.



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



- رویکرد حل مسئله: هولمز در یکی از آثارش که در دهه 1960 انتشار یافت آموزش و پرورش تطبیقی را رشته ای معرفی کرد که ماهیتی عمدتاً کاربردی دارد. وی اظهار داشت که این رشته زمینه‌ای را برای مطالعه مسائلی چون امور جاری کلاس درس فعالیت های مدرسه و همچنین مسائل عمده ای مانند روابط بین مدرسه و جامعه فراهم می سازد. او بر اساس نوشته های جان دیویی در خصوص حل مسئله روشی را برای شناخت مسئله و یافتن راه حل آن معرفی کرد. برایان هولمز و ادموند کینگ انگلیسی بر خلاف دانشمندان آمریکایی بر این عقیده اند که آموزش و پرورش تطبیقی با مقایسه به نتیجه خاصی نمی رسد و آموزش و پرورش تطبیقی ماهیت کاربردی دارد و باید مسائل و امور جاری کلاس درس و فعالیت های مدرسه و جامعه را بررسی کند، آن ها این روش را بر اساس نوشته های جان دیویی در خصوص حل مسئله بررسی و نقد می کند (محسن پور، 1389: 72-100).

### 3-3. آموزش و پرورش ایران

آموزش و پرورش در فرهنگ و تمدن ایران از قدمت و غنای شایسته ای برخوردار است. با شروع عصر رنسانس و پیشرفت های علمی و صنعتی در کشورهای غربی، در کشور ما نیز عناصری از آموزش و پرورش و آموزش عالی ایجاد شده است. اولین بار امیر کبیر در سال 1328 هجری شمسی، از استادان خارجی برای تدریس به کشور دعوت شدند. آموزش و پرورش ایران با مشکلاتی مانند: نبود انعطاف پذیری در سیستم آموزشی، طبقه بندی مدارس، ورود مدیران و معلمان غیر حرفه ای، آموزش عالی فاقد کیفیت لازم، رفاه نداشتن معلمان در سیستم آموزشی، برگزار نشدن کلاس های علمی و میدانی در نظام آموزشی، روبرو هستند. عدم حمایت های مالی و انگیزشی، بوروکراسی، عدم تمرکز و کمبود نقدینگی، مجالی به تحول در سیستم نداده و مانع بروز و ظهور نوآوری می شود. معلمان فارغ التحصیل از این مراکز دارای سواد کافی و آشنا به روابط اجتماعی برای برخورد با اولیاء بودند و گزینش آنان بر اساس توانایی ها صورت می گرفت. رفاه نداشتن معلمان از اصلی ترین مشکل نظام آموزشی کشور و تأثیرگذار بر تمامی قسمت های آن است و باید خاطر نشان کرد: معلم می تواند آموزش صحیح به دانش آموز دهد که آسودگی خاطر داشته و هیچ دغدغه ای بغیر از تعلیم و تربیت نداشته باشد (ایسنا، 1397). ایران جزء کشورهای در حال توسعه به شمار آمده است که آموزش و پرورش آن با چالش های مختلفی روبرو است. کمبود معلم در برخی از کشورهای در حال توسعه از جمله ایران از چالش های اساسی به شمار آمده است. در کشورهای در حال توسعه معلمان فقیر، آموزش ندیده و بی انگیزه، کیفیت آموزش را تضمین می کنند و اساس آن یک درک غیر تخصصی، ضعیف و کم سواد بودن معلمان است (ابراهیمی مقدم و خوش چهره، 1395: 187). آموزش و پرورش در هر کشوری هدف خاصی دارد. اما آن چه در همه ی این آموزش ها مورد توجه است، اهداف کلی آن است که در چگونگی



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



شکل گیری و تعیین آن‌ها، اختلاف نظر وجود دارد. اهداف آموزش و پرورش ایران تحصیل کیفیات خاص ذهنی، نگرش‌ها و احساسات خاصی است تا آموخته‌ها مدرسه، در جامعه سودمند باشند (باتم و همکاران، 1374).

#### 3-4. آموزش و پرورش ژاپن

در عصر جدید آموزش در ژاپن و رویکرد آموزشی نیازهای ویژه یا به بیان بهتر آموزش فراگیر و حمایتی برگزیده شده است که به معنای فراهم آوردن امکانات آموزشی برای همه افراد در کم محدودیت‌ترین محیط آموزشی است. چندین کمیته در وزارت آموزش، فرهنگ، ورزش، علوم و فناوری ژاپن وظیفه اصلاح وضعیت آموزش ویژه را بر عهده دارند، که کمیته اتاق‌های مرجع<sup>۱</sup>، کمیته به سوی آموزش ویژه در قرن 21، کمیته چگونه آموزش حمایتی ویژه را مهیا کرده‌اند (کاکوجویباری، 1387: 327). در کشور ژاپن به دانش‌آموز نمره داده نمی‌شود و هیچ دانش‌آموزی مردود نخواهد شد. نمره، ابزاری برای کنترل نیست و مربی واقعا پرورش دهنده دانش‌آموزان و کار گروهی مبنای آموزش است. کلوپ‌ها و گروه‌های مختلف در مدارس فعال هستند و دانش‌آموز در گروه‌های مختلف عضو می‌شود و انجام کار جمعی را می‌آموزند. آموزش مسئولیت‌پذیری با دادن مسئولیت‌های کوچک به کودکان مثل پرورش یک گل و وادار کردن او جهت پاسخ‌گویی نسبت به این مسئولیت است. هزینه‌ی آموزش در تمام مدارس روستاها و شهرها یکسان است. در مدارس ژاپن، گروه‌های ویژه‌ای مثل شاگرد اول‌ها، با استعدادها، پیش‌تازان و فرزندان وجود ندارد. همه می‌توانند در اردوها و برنامه‌های مختلف شرکت کنند. در نظام آموزش ژاپن دوره پیش‌دبستانی و ابتدایی از مهم‌ترین دوره‌های نظام آموزشی در این دوره نزد ملت و دولت ژاپن هستند، هدف والا، صرف انرژی ملی برای ایجاد بنیادی مستحکم در آموزش دوره‌ی ابتدایی در مدارس ژاپن است. مهارت آموزشی در نظام آموزشی ژاپن مورد توجه و تأکید است و دانش‌آموزان از دوران کودکی علاوه بر ذهن، دست‌هایشان با مهارت‌های عملی و تئوری آشنا می‌شود (عالیم، 1392).

در کشور ژاپن چندگانگی آموزشی وجود ندارد و تبعیض در امر آموزشی به صفر رسیده است. آنان به کودکان در مدارس درس زندگی کردن را یاد می‌دهند و هر برنامه‌ای در مدارس برای تمام کشور لازم‌الاجرا است. یکپارچگی و متحد‌الشکل بودن سیستم آموزشی از جمله رموز موفقیت ژاپنی‌ها، ابتدا در نظام آموزشی و بعد در کل کشور مهم به شمار آمده است. بین تمام کشورها برای مقایسه با ایران در بعد آموزش و پرورش از نظر قدمت و



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



تاریخچه ژاپن جزء معدود کشورهایی است که می‌توان با کشورمان می‌توان مقایسه کرد. اما از بابت نتایج و عملکرد، فاصله بسیاری بین ایران و ژاپن از نظر آموزش دیده می‌شود. آموزش مهارت‌های زندگی، موسیقی، هنر، اخلاق، فعالیت‌های خانه‌داری بدون تفکیک جنسی، همه گویای تنوع آموزشی این کشور است. آنان به تمام جوانب فرهنگ توجه دارند و برای همین فرهنگ ژاپن را روز به روز غنی‌تر و نفوذ ناپذیرتر می‌شود. زیر بنای آموزش از خانواده شروع شده است (امامی، 1396).

#### 4. نتیجه‌گیری

هدف اصلی در این مقاله این است که آموزش و پرورش ایران را به عنوان یک کشور در حال توسعه را با نظام آموزشی ژاپن به عنوان کشوری توسعه مورد بررسی قرار دهیم. تا بتوان پیشرفت‌های آنان را برای اصلاح و بهبود کرد و به نظام آموزش و پرورش ایران در این زمینه کمک کرد. همان‌گونه که در متن بیان شد، امروزه آموزش و پرورش به مرکز مهمی برای سلامت و پایداری اقتصادی بدل شده است. با توجه به این موضوع بسیاری از جوامع برای بهبود هرچه بیشتر آموزش و پرورش خود تلاش می‌کنند. آموزش و پرورش تطبیقی به مطالعه نظام‌های مختلف آموزش و پرورش کشورها پرداخته است، در این زمینه، شباهت‌ها و تفاوت‌های آموزش و پرورش کشورها مورد بررسی قرار می‌گیرد. به مقایسه آموزش و پرورش کشورها پرداخته می‌شود برای این منظور که بتوانند مسائل آموزش و پرورش ملی خود را بهبود بخشیده و اشتباهاتی که دیگران داشته‌اند را کشورها تکرار نکنند.

کشور توسعه‌یافته‌ای مانند ژاپن بیش‌ترین مقدار ضریب تأثیرگذاری آموزش عمومی در توسعه آموزش دارد. این بدان معنی است که کوچک‌ترین اثر در سطح سواد آن‌ها تأثیر بیشتری را بر شاخص توسعه دارد. در کشوری مثل ایران این ضریب دارای مقدار کمی است و افزایش در سطح سواد روند توسعه با افزایش مناسبی مواجه نبوده است. پایین بودن سرمایه‌گذاری در آموزش در کشور ایران عامل توسعه‌نیافتگی آموزش در این کشور است. کشور ژاپن بیشتر از ایران در زمینه آموزش عالی سرمایه‌گذاری کرده است. ضرایب اثرگذاری هزینه آموزش عالی و تعداد دانشجویان در کشور ژاپن کمتر بوده و این نشان می‌دهد که کشور ایران که کشوری در حال توسعه است، از نظر توسعه اتکای زیادی به تحصیلات عالی دارند. علت این‌که ایران در زمینه آموزش و پرورش نتوانسته است رشد یابد، این است که شاخص توسعه ایران هم‌زمان با رشد آموزش عالی توسعه نیافته است. ایران می‌تواند با سرمایه‌گذاری در توسعه آموزش و پرورش این امر را کاهش دهد. بیشترین اثرگذاری در امر پیشرفت آموزش و پرورش در زمینه



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



آموزش عمومی بوده که تأثیر آموزش عمومی در ایران کم است. هم‌چنین شکاف بین پیشرفت ژاپن و ایران در زمینه آموزش و پرورش شکاف علمی و تکنولوژی است. این امر به دلیل بالا بودن سواد در کشور ژاپن و اشباع شدن آن از نظر درصد نرخ سواد است. کشور ایران علی‌رغم اینکه گسترش زیادی در آموزش عالی او وجود دارد اما به دلیل عدم فراهم بودن شرایط مناسب جهت استفاده از آموزش عالی به منظور پرکردن شکاف علمی تأثیر قابل توجهی روی توسعه نداشته است (بربری و همکاران، 1396). مطالعات آموزشی در ژاپن نشان می‌دهد که ژاپن از چه راهی برای رسیدن به شرایط فعلی گذر کرده است و برای رسیدن به جایی که آن‌ها چیست؟ چنین مسیری را باید عبور کرد، باید دانست که مشکلات آن مسیرها چیست و نقاط قوت و ضعفش کدام است، به همین دلیل اصلاح‌طلبان و مدیران اجرایی از نقاط مختلف دنیا مشتاقانه به ژاپن می‌روند هم‌چنین معلمان و مدیران مدارس نیز به اردوهای آموزشی ژاپن رفته تا با برنامه‌های آموزشی آن‌ها در جهت بهبود کیفی کشور خود آشنا شوند، سیستم آموزش و پرورش ژاپن، خود تولید کننده تکنولوژی است. بنابراین، بهانه نفوذ فرهنگ بیگانه درون خود ندارند. ژاپن سعی کرده است بعد از جنگ جهانی دوم در نظام آموزشی خود حقیقت‌طلبی و صلح‌جویی را در نظام آموزشی خود ارتقاء دهد. در ژاپن شرایط اجتماعی به دقت سازمان‌دهی می‌شوند تا تفاوت بین افراد به دقت مورد بررسی قرار گیرند. آموزش و پرورش نوع جدیدی از خلاقیت را برای آنان به وجود آورده است و مدرسه‌ها برنامه یکنواختی دارند. نتایج این یکنواخت‌سازی به حل مسائل آنان کمک می‌کند. اما سیستم آموزش و پرورش ایران خلاقیت چندان در آن وجود نداشته و چندان با تکنولوژی پیش نرفته است. مطالعات تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش با بهره‌گیری از اطلاعات و تجارب کسب شده در جوامع دیگر به برنامه‌ریزان و طراحان برنامه‌های آموزشی این امکان را می‌دهد تا به گام‌های سنجیده و با آگاهی از تدابیری که دیگران در جهت حل و فصل امور آموزش و پرورش خویش داشته‌اند، نسبت به تدوین طرح‌های منطقی و سنجیده به منظور پیشرفت، توسعه کمی و کیفی آموزش و پرورش اقدام نمایند و از آنجایی که بین آموزش و پرورش و توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور رابطه منطقی و مداوم وجود دارد، می‌توان ادعا نمود که مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش زیربنای هر گونه برنامه ریزی جامع و دراز مدت نیز محسوب می‌شود.

**منابع**



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



- آقازاده، احمد (1379). *آموزش و پرورش تطبیقی*، تهران: انتشارات سمت.
- آقازاده، احمد (1383). *آموزش و پرورش در کشورهای پیشرفته‌ی صنعتی (آلمان و انگلستان)*، تهران: نشر روان.
- ابراهیم مقدم، ندا؛ خوش‌چهره، محمد (1395). بررسی تطبیقی آموزش و پرورش کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، *فصلنامه‌ی توسعه‌ی راهبرد*، شماره‌ی 51.
- افتخاری، آزاده (1397). *ساختار آموزش و پرورش ژاپن و ویژگی‌های آموزش و پرورش کارا و اثربخش ژاپن*، چهارمین همایش علمی - پژوهشی استانی از نگاه معلم.
- ایزری، مهدی و یزدخواستی، علی (1385). *فرهنگ مدیریت تغییر و بهبود کیفیت در آموزش و پرورش*، هفتمین کنفرانس بین‌المللی مدیران کیفیت.
- بربری، محمد جواد؛ راغفر، حسین؛ کلانتری، عبدالحسین؛ غفاری، غلامرضا (1396). بررسی تطبیقی تاثیر توسعه آموزشی بر توسعه ایران و کشورهای منتخب، *فصلنامه‌ی پژوهش در نظام‌های آموزشی*، شماره 38.
- پزند، رویا (1396). *نقش آموزش و پرورش در توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی*، پنجمین کنفرانس بین‌المللی رویکردهای پژوهشی در علوم انسانی و مدیریت.
- توسلی، غلامعباس (1387). *جامعه‌شناسی و آموزش و پرورش*، تهران: انتشارات نشر علمی.
- خوی، له تانه (1398). *آموزش و پرورش تطبیقی چیست و به چه کار می‌آید؟*، ترجمه‌ی مرتضی امین فر، برگرفته از *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*.
- چلبی، مسعود (1385). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، جزوه درسی گروه جامعه‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی.
- شارع پور، محمود (1387). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، تهران: نشر سمت.
- قلتاش، عباس؛ منصور، عباس؛ حسن زاده، حسین (1396). *آموزش و پرورش تطبیقی ایران، انگلستان و ژاپن*، اولین همایش ملی رویکردهای نوین آموزشی و پژوهشی در تعلیم و تربیت.



انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان، ایران  
International Conference on Comparative Education  
Kashan University, Iran



کاکوجویباری، علی اصغر؛ علی پور، احمد؛ حسن زاده، سعید (1387). واقعیت‌ها و چشم اندازهای نظام آموزش و پرورش ویژه: بررسی تطبیقی ایران با چند کشور توسعه یافته، *فصلنامه‌ی پژوهش در حیطه کودکان استثنایی*، سال هشتم، شماره 3.

گلشن فومنی، محمد رسول (1384). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، تهران: نشر دوران.

مهتر پور، محمد؛ سالاری، سهیلا (1395). *تحلیل و بررسی آموزش و پرورش ژاپن و ایران*، سومین همایش بین‌المللی مدیریت، اقتصاد و توسعه.

محسن پور، بهرام (1389). *آموزش و پرورش تطبیقی (مبانی، اصول و روش‌ها)*، تهران: انتشارات سمت.

باتم، هیگن؛ طرقي، مجید؛ عبدالهی، محمد (1374). اهداف آموزش و پرورش، *فصلنامه‌ی فلسفه تعلیم و تربیت*، شماره 5.

عالیم (1392). تحلیل و بررسی آموزش و پرورش ژاپن و ایران،

برگرفته از سایت: <http://moalemane.rozblog.com/Forum/Post/41>

امامی، مینو (1396). مقایسه سیستم آموزشی ژاپن با آموزش و پرورش ایران،

برگرفته از سایت: <http://www.sedayemoallem.ir>

ایسنا (1397). آنچه سیستم آموزشی ایران ندارد، کد خبر: 717270 برگرفته از سایت:

<http://etehadonline.com/news/717270/>

Brian G. Dahlin (2007). *The Impact of Education on Economic Growth: Theory, Findings, and Policy Implications*. <http://www.duke.edu/bgd0202.pdf>

Turkman, G (2017). The Comparative Education Articles At The Journal Of Education Published Between The 1918-1938 Years, *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*—ISSN: 2147-1606 Vol 6 (1), 15–33.

Dede, S., Atanur, G (2011). Theoretical Basis of Comparative Education and Suggestion of a Model: Comparative Education Council in Turkish Education, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 15, 3536–3542.





انجمن علمی آموزش و پرورش تطبیقی ایران

دومین کنفرانس بین المللی آموزش و پرورش تطبیقی  
دانشگاه کاشان ، ایران  
International Conference on Comparative Education  
kashan University, Iran



Margo C., SullivanCharl C., Ruan., W (2010). Comparative Education in Primary Teacher Education in Ireland and South Africa., *Teaching and Teacher Education*,. Volume 26, Issue 4, May 2010, Pages 775-785.